

BAB

5

PEMBANGUNAN BILIK MULTISENSORI

*Dayana Farzeeha Ali, Ruzana Ramli,
Nuruljannah Abd Wahab, dan Aimi Ruzaini Ahmad*

5.1 APA ITU BILIK MULTISENSORI?

Bilik multisensori adalah ruang khas yang dirancang untuk memberikan pelbagai rangsangan deria dalam persekitaran yang selamat dan terkawal. Ia bertujuan untuk menyokong individu berkeperluan khas, terutamanya kanak-kanak dengan autisme, bagi membantu mereka mengawal rangsangan deria, menenangkan diri, atau meningkatkan daya fokus dan tumpuan (Hassan et al., 2021). Elemen utama dalam bilik ini termasuk rangsangan visual seperti gentian optik, rangsangan sentuhan seperti tekstur berbeza, dan input proprioseptif melalui alat seperti trampolin atau buaian.

Di Malaysia, bilik multisensori semakin mendapat perhatian sebagai alat penting dalam membantu individu dengan autisme dan golongan berkeperluan khas lain. Banyak institusi pendidikan khas, pusat terapi dan hospital mula memperkenalkan bilik multisensori sebagai sebahagian daripada strategi intervensi mereka. Sebagai contoh, Persatuan Kebangsaan Autisme Malaysia (NASOM) menyediakan bilik multisensori untuk menyokong perkembangan kanak-kanak dengan autisme dalam aspek komunikasi, sosial, dan emosi. Beberapa buah sekolah khas dan pusat komuniti di bandar-bandar besar seperti Kuala Lumpur, Johor Bahru, dan Pulau Pinang juga menawarkan akses

kepada bilik multisensori, walaupun liputannya masih terhad di kawasan luar bandar.

Sokongan kerajaan melalui inisiatif pendidikan inklusif turut memacu usaha pembangunan bilik multisensori di institusi awam. Walau bagaimanapun, cabaran utama termasuk kekurangan sumber kewangan dan pakar terlatih untuk mengendalikan bilik ini secara optimum. Penyelidikan tempatan menunjukkan bahawa bilik multisensori di Malaysia sangat bermanfaat, tetapi penggunaannya memerlukan pemantauan berterusan dan sokongan tambahan untuk memenuhi keperluan pengguna yang pelbagai (Hassan et al., 2021).

Di luar negara, bilik multisensori telah digunakan secara meluas di sekolah, hospital, dan pusat penjagaan sejak konsep ini diperkenalkan oleh Ad Verheul dan Jan Hulsegge pada 1970-an di Belanda. Negara-negara maju seperti Amerika Syarikat, Kanada, dan United Kingdom telah mengintegrasikan bilik multisensori dalam program pendidikan khas dan terapi klinikal. Sebagai contoh, sekolah di Amerika Syarikat menggunakan bilik multisensori untuk membantu kanak-kanak dengan autisme mengawal tingkah laku mereka serta meningkatkan tumpuan dan interaksi sosial.

Di United Kingdom (UK), konsep Snoezelen atau bilik multisensori telah diperluas ke hospital mental dan rumah penjagaan untuk meningkatkan kesejahteraan emosi pesakit. Penyelidikan di United Kingdom menunjukkan bahawa bilik multisensori tidak hanya membantu individu dengan autisme tetapi juga bermanfaat untuk pesakit demensia dan mereka yang mengalami gangguan mental lain. Kajian oleh Howells et al. (2020) mendapati bahawa penggunaan bilik multisensori di hospital mental berjaya mengurangkan tahap keresahan pesakit sehingga 40%.

Di Kanada, bilik multisensori digunakan dalam program rehabilitasi untuk kanak-kanak dan remaja dengan gangguan spektrum neurologi. Program ini disokong oleh kerajaan dan badan bukan kerajaan yang aktif mempromosikan kesedaran tentang faedah bilik multisensori. Pendekatan ini juga diperluaskan kepada komuniti luar bandar melalui penggunaan bilik multisensori mudah alih, yang membawa peralatan penting ke kawasan pedalaman.

Rajah 5.1 Bilik multisensori

Berbanding negara maju, pembangunan bilik multisensori di Malaysia masih di peringkat awal. Walaupun terdapat usaha oleh kerajaan dan *nongovernmental organizations* (NGO), penyebaran bilik ini masih tertumpu di kawasan bandar dan institusi tertentu. Sebaliknya, di negara maju seperti UK dan Kanada, bilik multisensori sudah menjadi sebahagian daripada sistem terapi dan pendidikan yang menyeluruh. Perbezaan utama terletak pada tahap pelaburan, kesedaran masyarakat, dan latihan profesional. Namun begitu, dengan peningkatan kesedaran mengenai autisme dan keperluan pendidikan khas di Malaysia, potensi untuk membangunkan bilik multisensori di lebih banyak kawasan, termasuk luar bandar, semakin cerah. Kerjasama antara sektor awam dan swasta serta pembelajaran daripada model antarabangsa boleh mempercepatkan perkembangan ini.

5.2 KEPENTINGAN DAN KELEBIHAN

Bilik multisensori adalah ruang khas yang direka untuk memenuhi keperluan individu berkeperluan khas, khususnya individu dengan autisme dengan menawarkan persekitaran yang terkawal untuk rangsangan deria. Kepentingannya tidak hanya terhad kepada aspek terapi tetapi juga menyumbang kepada perkembangan emosi, sosial,